

Õiguskantsler

Aare Ets
vallavanem
Raasiku Vallavalitsus
raasiku.vald@raasiku.ee

Teie 04.10.2013 nr 4-20/2225

Meie 17.10.2013 nr 7-5/131179/1304438

Soovitus õiguspärasuse ja hea halduse tava järgimiseks

Lugupeetud vallavanem

Teile teadaolevalt pöördus minu poole avaldaja, kes ei olnud rahul Raasiku valla tegevusega tema pöördumisele vastamisel.

Olles tutvunud avaldaja pöördumisega, Teie vastusega minu teabe nõudmisele ja asjassepuutuvate õigusnormidega, leian, et Teie tegevus avaldaja pöördumisele vastamisel ei olnud õiguspärane ega kooskõlas hea halduse tavaga. Nimelt Te ei vastanud avaldaja pöördumisele tähtaegselt ja nii rikkusite tema õigusi.

Avaldaja õiguste rikkumine oli aga minu hinnangul tingitud sellest, et Te ei selgitanud välja, millise avaldusega on tegemist ning kuidas ja millise tähtaja jooksul oleks tulnud sellele vastata. Eeltoodust lähtudes teen Teile soovitusel tõsta asutuses haldusmenetluselast teadlikkust, korraldades vastava koolituse või saates ametnikud koolitusele vmt.

Ootan Teie vastust minu soovitusel täitmise kohta võimalusel hiljemalt 30 päeva jooksul arvates käesoleva kirja saamisest.

Järgnevalt selgitan Teile, kuidas ma eeltoodud seisukohale jõudsin. Selleks kirjeldan esmalt menetluse asjaolusid ja käiku (I) ning seejärel selgitan lähemalt oma seisukohta, millele menetluse tulemusena jõudsin (II).

I Asjaolud ja menetluse käik

1. Avaldaja pöördus 11.09.2013 minu poole ja märkis, et ta ei ole saanud vastust oma pöördumisele.

Nimelt pöördus avaldaja 29.05.2013 teekünniste paigaldamise küsimuses Raasiku Vallavalitsuse poole. Kuna avaldaja vastust ei saanud, esitas ta 10.06.2013 ja 01.07.2013 Raasiku valla kodulehe kaudu kaks teabenõuet, milles küsis vastuse saamise kohta. Samuti pöördus avaldaja 06.08.2013 Raasiku Vallavolikogu poole ning küsis pöördumiste registreerimise ja nendele vastamise kohta.

2. Võtsin avaldaja pöördumise menetlusse ja pöördusin 20.09.2013 teabe nõudmisega nr 7-5/131179/1304036 Teile poole.

3. Vastasite minu teabe nõudmisele 04.10.2013 kirjaga nr 4-20/2225.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Selgitasite, et avaldaja pöördumised on dokumendiregistris registreeritud ning käsitlesite avaldaja pöördumisi dokumendiregistri väljavõttest lähtuvalt „avaldusena“ ja „kovtp avaldusena“. Märkisite, et avaldaja pöördumises tõstatatud küsimus oli arutusel 11.06.2013 volikogu istungil.

Nentisite, et kodaniku avaldusele vastamata jätmine on kahetsusväärne, kuid teisalt oli avalduste põhisisu ühene ja küsimust mittesisaldav.

Lisasite, et pöördusite 13.09.2013 avaldaja poole ja selgitasite olukorda, muu hulgas seda, et pöördumises tõstatatud küsimus oli arutusel volikogu istungil. Vastuse kohaselt vestles avaldajaga üks vallavalitsuse ametnik, kelle arvates puudus vajadus pöördumisele täiendavalt vastata. Vabandasite 13.09.2013 kirjas oma kolleegide eest, kes ei suutnud avaldajale adekvaatselt ja sisuliselt vastata. 18.09.2013 kirjas tegite avaldajale ettepaneku kohtumiseks, kuna avaldaja käis eelmisel päeval vallamajas ja Te ei viibinud kohal. Kohtusite avaldajaga 19.09.2013 ja vestluse käigus sai selgeks, et avaldajat häiris eelkõige pöördumisele vastuse mittesaamine. Kohtumisel vabandasite veel kord.

II Õiguskantsleri seisukoht

4. Käesoleval juhul on peamine küsimus sellest, kas Raasiku Vallavalitsuse tegevus avaldaja pöördumisele vastamisel oli õiguspärane ja kooskõlas hea halduse tavaga.

5. Esmalt selgitan, et isiku õigus saada vastuseid oma pöördumistele riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste poole tuleneb juba põhiseaduse (PS) §-s 14 sätestatud õigusest menetlusele, mille üheks osaks on isiku õigus heale haldusele.¹ Riigikohus on märkinud, et isikute pöördumistele korrektne ja õigeaegne vastamine on põhiõiguse menetlusele tagamise lähtekoht.²

PS §-st 14 tuleneva isiku õiguse heale haldusele üheks osaks on ka uurimispõhimõtte rakendamine haldusmenetluses. Uurimispõhimõtte rakendamine algab sellest, et haldusorgan selgitab välja, milline oli isiku tegelik tahe avalduse esitamisel.³ Seejuures tuleb avalduse puhul, mis sisaldab mitmeid taotlusi, iga taotluse puhul eraldi teha selgeks, millele kindel taotlus suunatud on, ja iga taotlust vastavalt selle sisule ka menetleda. Teabenõuet menetletakse avaliku teabe seaduse kohaselt, märgukirja ja selgitustaotlust menetletakse märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduse järgi, taotlust haldusmenetluse seaduse ja vastava eriseaduse järgi jne. Sellest, kuidas haldusorgan tõlgendab isiku avaldust, sõltub, esiteks, kohaldatav menetlusõigus – nt millise tähtaja jooksul tuleb inimesele pöördumisele vastata. Teiseks aga sõltub sellest ka vastuse sisu ning ka isiku õiguste kaitstus.

Avaliku võimu organ on kohustatud oma ülesandeid täites pidama kinni õigusaktides ettenähtud tähtaegadest. Sätestatud tähtaegadest ja kodanike teavitamiskohustustest kinnipidamine on üks osa hea halduse tavast, millest avaliku võimu organ peab oma tegevuses lähtuma.⁴ Õigusaktides sätestatud tähtajad on üksnes orientiiriks, kusjuures tähtpäeva (s.o tähtaja lõppu) ei tule ametnikul n-ö ära oodata. Nii võib mõistliku aja jooksul tegutsemise põhimõtte nõuda konkreetsel juhul tegutsemist ka kiiremini, kui õigusaktis sätestatud.⁵

¹ RKPJKo 17.02.2003, nr 3-4-1-1-03, punktid 12 ja 16: "Kuigi PS § 14 on sõnastatud objektiivselt, tulenevad sellest sättest ka subjektiivsed õigused, sh üldine põhiõigus korraldusele ja menetlusele [...] Euroopa õigusruumis tunnustatud põhimõtete analüüs viib järeldusele, et PS-st tuleneb isiku õigus heale haldusele, mis on üks põhiõigustest."

² Vt RKHKo 19.04.2010, nr 3-3-1-4-10, p 12.

³ RKHKm 04.04.2003, nr 3-3-1-32-03, p 16; RKHKm 09.05.2008, nr 3-3-1-22-08, p 12.

⁴ Vt ka RKHKo 21.01.2009 nr 3-3-1-88-08, p 11: „[...] avaliku võimu organ on kohustatud oma ülesandeid täites pidama kinni seaduses ettenähtud tähtaegadest.“

⁵ Vt nt RKHKo 10.03.2005, nr 3-3-1-2-05, p 14; hea halduse tava ja mõistliku aja jooksul tegutsemise seoste kohta ka nt 25.10.2004, nr 3-3-1-47-04, p 18; 29.03.2006, nr 3-3-1-81-05, p 8; 11.12.2006, nr 3-3-1-61-06, p 20.

Lisaks sätestab PS § 46, et igal on õigus pöörduda märgukirjade ja avaldustega riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikute poole. Vastamise korra sätestab PS § 46 lause 2 järgi seadus. Sisuliselt tuleneb eeltoodud põhiseaduse sätetest igal õigus saada oma pöördumisele vastus.⁶

6. Küsisin Teilt, millise avaldusena (nt märgukirjana, selgitustaotlusena, teabenõudena jne) käsitlesite avaldaja pöördumisi. Vastasite, et käsitlesite avaldaja pöördumisi avaldustena. Minu hinnangul on avaldaja 29.05.2013 pöördumine aga käsitatav märgukirjana märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduse (edaspidi MSVS) § 2 lg 2 punkti 1 tähenduses.

7. Osutan, et märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamist reguleerib märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seadus.

Tulenevalt MSVS § 5 lg 8 lausest 1 ja MSVS §-st 6 tuleb märgukirjale vastata kirjalikult või kokkuleppel muul viisil hiljemalt 30 kalendripäeva jooksul alates pöördumise registreerimisest. MSVS § 5 lg 8 lause 2 kohaselt tuleb vastuses selgitada märgukirjas esitatud seisukoha või ettepaneku mitteamistamisest arvestamata jätmise põhjust. Vastamisest loobumise alused sätestab MSVS lg 9. Nii võib vastamisest loobuda näiteks juhul, kui puuduvad isiku sideandmed (p 2), isik on selgelt väljendanud seisukohta, et ta ei soovi märgukirjale vastust (p 4) jmt.

8. Olen seisukohal, et antud juhul pidi vallavalitsus avaldaja pöördumisele vastama eespool toodud regulatsiooni arvestades. See tähendab, et vallavalitsus pidi avaldaja pöördumisele vastama kirjalikult või kokkuleppel muul viisil hiljemalt 30 kalendripäeva jooksul alates pöördumise registreerimisest ning pöördumises esitatud ettepaneku mitteamistamisest selgitama arvestamata jätmise põhjust.

Mul puuduvad andmed, et avaldaja ja vallavalitsus oleks kokku leppinud selles, et vallavalitsus võiks avaldajale vastata muul viisil kui kirjalikult (nt suuliselt telefoni teel). Vallavalitsus vastas avaldaja 29.05.2013 pöördumisele kirjalikult alles 13.09.2013, kuigi avaldaja väljendas korduvalt soovi saada oma pöördumisele vastus. Seega ei pidanud vallavalitsus antud juhul kinni seaduses sätestatud tähtajast ja nii rikkus avaldaja õigusi. Loodan siiski, et avaldaja õiguste rikkumist on heastanud see, et Raasiku Vallavalitsus on avaldaja pöördumisele vastanud ja avaldajaga vestelnud ning ka avaldaja ees korduvalt vabandanud.

9. Kokkuvõtlikult olen seisukohal, et Raasiku Vallavalitsuse tegevus avaldaja 29.05.2013 pöördumisele vastamisel ei olnud õiguspärane ega kooskõlas hea halduse tavaga.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Kristel Lekko 693 8443
kristel.lekko@oiguskantsler.ee

⁶ O. Kask. Kommentaarid §-le 46. - Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Kolmas täiendatud väljaanne, Tallinn 2012, komm 3. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://pohiseadus.ee/ptk-2/pg-46/>.